

POUK KOT KOMUNIKACIJSKI PROCES

Beseda komunikacija je latinskega izvora (communicatio) in ima vsaj tri pomene: 1. naznanilo, sporočilo; 2. občevanje; 3. povezanost, povezava. Komunicirati (lat. communicare) pomeni tudi 'napraviti nekaj skupno', 'deliti kaj s kom' (cf. Verbinc 1979, str. 362).

Komunikacijski proces je proces izmenjave sporočil, informacij (in-formare = nekaj postaviti v obliko, formo, torej dajati obliko nečemu, pojasnjevati itd.)

S proučevanjem procesov komunikacije in interakcije se ukvarjata predvsem 2 znanstveni disciplini: teorija komunikacij in teorija informacij (Strmčnik 1999).

Pet temeljnih aksiomov komunikacije (Watzlawick v Bratanić 1991):

1. Ni mogoče ne komunicirati.
2. Komunikacija ima tako vsebinski kot odnosni vidik.
3. Odnos v komunikaciji je pogojen z interpretacijo vedenja.
4. Komunikacija je verbalna in neverbalna.
5. Komunikacija je lahko simetrična ali komplementarna.

Funkcije neverbalne komunikacije:

1. Izražanje čustev.
2. Izražanje vzajemnih stališč.
3. Predstavlja lastnosti posameznika.
4. Spremljanje, podpora ter dopolnilo verbalni komunikaciji.
5. Nadomestilo za verbalno komunikacijo.
6. Konvencionalno izražanje.

Funkcije verbalne komunikacije:

1. informiranje o objektivnem,
2. informiranje o subjektivnem,
3. izražanje idej, zamisli.

Elementi neverbalne komunikacije:

- *paralingvistični elementi*: barva glasu, intonacija
- *ekstralingvistični elementi*: kinestetični (gibanje in položaj telesa, npr. stisk roke) ter proksemični (fizična bližina, prostorski razpored)

Komunikacijski šum:

- psihološki (naša naravnost do prejemnika informacij)
- semantični (nerazumevanje – npr. jezika, nepoznavanje pojmov...)
- mehanični (hrup, slaba kvaliteta zvoka...)

Posledica delovanja šumov je, da sporočilo med prenosom izgublja vsebino (entropija).

KOMUNIKACIJA PRI POUKU

Kot zapiše Strmčnik (1999, str. 127) je pouk poseben komunikacijski pojav oz. proces. Ob tem loči 2 modaliteti komunikacije:

- **komunikacija kot posredovanje sporočil**, katere namen je lahko bodisi *konzumni* (razumevanje in zapomnjevanje, uskladičenje) ali pa *instrumentalni* (omogoča uporabo znanja ali določeno delovanje). Komunikacija pa je pretežno enosmerna in hierarhična, poudarek je na vsebini.
- **komunikacija, ki poleg vsebinske strani označuje celokupnost odnosov**, ki jih v procesu komuniciranja sproži medsebojno sovplivanje *učne vsebine, učencev in učiteljev*. Šele ob upoštevanju odnosnega vidika lahko govorimo o interakciji, "v kateri se po sistemsko teoretičnih značilnostih združujejo in povezujejo komunikacijski subjekti in njihovi najrazličnejši odnosi." (prav tam, 128).

Sama teorija komunikacije je za didaktiko aktualna, ker "vsakršno pedagoško delovanje poteka v zapletenih socialno strukturiranih komunikacijskih situacijah" (prav tam).

Katere so lastnosti učinkovite komunikacije (povzeto po Strmčnik 1999, Jelavić 1998)?

- ◆ vsebina naj bo relevantna tudi za učence,
- ◆ upoštevamo tako vsebinsko-logično (denotativno) kot tudi odnosno (konotativno) raven: na prvi ravni prevladuje razumsko razsojanje, na drugi pa tudi čustveno doživetje,
- ◆ uporaba različnih kanalov, po katerih posredujemo sporočilo (vidni, slušni, kinestetični itd),
- ◆ uporaba različnih medijev (vloga izobraževalne tehnologije!),
- ◆ dvosmerna komunikacija, možnost dialoga med učenci in učiteljem,
- ◆ simetričnost komunikacije (v nasprotju z asimetričnostjo),
- ◆ upoštevanje metakomunikativne ravni: komunikacija o komunikaciji.

Najpogostejše napake pri komuniciranju (po Lamovec 1991, str. 37):

- preden spregovorimo, ne vemo natančno, kaj bomo povedali
- hočemo povedati preveč naenkrat
- informacije so pomanjkljive, nepovezane in ni jasno, kaj je bistvo
- ne upoštevamo stopnje informiranosti prejemnika o določeni temi
- sporočilo ni prilagojeno referenčnemu okviru prejemnika
- prejemnik ne posveča izključne pozornosti pošiljatelju
- prejemnik se osredotoči na podrobnosti, namesto na celoto
- prejemnik razmišlja, kaj bo odgovoril, še preden je slišal do konca
- prejemnik ocenjuje, če ima pošiljatelj prav ali ne, še preden je dobro razumel sporočilo

LITERATURA

- Bratanić, M. (1990). Mikropedagogija. Zagreb: Školska knjiga.
- Jelavić, F. (1998). Didaktika. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 33-37.
- Lamovec, T. (1991). Spretnosti v medsebojnih odnosih. Ljubljana: Zavod RS za produktivnost dela.
- Strmčnik, F. (1999). Značilnosti pouka. V: Sodobna pedagogika, št. 3/1999, str. 126-138.
- Tomić, A. (2000). Izbrana poglavja iz didaktike. Ljubljana: Filozofska fakulteta.